

Św. Benon. Rzeźba wykonana z głównej części pnia drzewa rosnącego przy drodze w pobliżu Krobi (pow. Gostyń) do 1939 r. Ze zbiorów Władysława Stachowskiego.

PRZYCZYNEK DO WIELKOPOLSKIEJ RZEŻBY LUDOWEJ

ADAM GLAPA

Jednym z bardziej żywotnych regionów Wielkopolski jest część powiatu gostyńskiego rozciągająca się dookoła Krobi, miasteczka stanowiącego do końca XVIII w. własność biskupów poznańskich, zwanego czasem jeszcze obecnie Biskupizną. Na obszarze tym ze względu na specjalnie sprzyjające warunki rozwoju kultury ludowej¹ do dzisiaj zachowały się oryginalne ubiory ludowe, haft, pieśni, muzyka, jak i szereg zwyczajów.

W XVIII i XIX w., jak wskazują badania terenowe i archiwalne, na tym obszarze w dość żywotnej formie przejawiała się rzeźba ludowa związana głównie z tematyką religijną, charakterystyczną dla okresu feudalnego i kapitalistycznego oraz ówczesnych stosunków na wsi. Z tego okresu znane są dzieła miejscowych ludowych rzeźbiarzy, na których temat przygotowuje do druku pracę mgr Stanisław Błaszczyk. Do rodzaju rzadko spotykanych rzeźb należy postać św. Benona², uważanego przez ludność miejscową za patrona pasterzy, wykonana z części

pnia drzewa rosnącego przy jednej z dróg w pobliżu Krobi (patrz: rycina wyżej). Rzeźba ok. 160 cm wysokości przedstawia Benona w długiej, powłóczystej szacie, trzymającego pierwotnie w prawej ręce, lekko zgiętej w łokciu, laskę. Po prawej stronie, u stóp opiekuna pasterzy, wyrzeźbiony jest pies, z lewej zaś strony owca, którą Benon trzyma za głowę i tuli do siebie. Kształty zwierząt, jak i postaci centralnej widoczne są na zamieszczonej fotografii tylko w ogólnych i szczytkowych zarysach, zniszczonych przez długie działanie warunków atmosferycznych.

Przydrożna ta figura wraz z całym drzewem została zdewastowana i usunięta przez władze hitlerowskie w 1939 r., zaraz po wkroczeniu najeźdźców na obszary polskie.

Kult św. Benona, mniej już żywy obecnie na tym terenie, wiąże się z silnie rozwiniętą hodowlą owiec w tej okolicy w ubiegłych stuleciach. Dane archiwalne z 1664 r. mówią, że „owiec chowało się po 5000 lubo pastwiska dosyć szczupłe“³ były w tym rejonie (kluczu dóbr składającym się z 13 wiosek). Rzeźba ta oraz dawny kult św. Benona świadczą, jak ściśle lud nasz łączył sprawy życia duchowego z codziennym swoim bytem.

¹ Szczegóły patrz: Atlas Polskich Strojów Ludowych, strój dzierzacki, Poznań 1953, str. 3—4.

² Św. Benon (Bennō) z rodu Waldenburg (1010—1106), biskup Miśni, apostoł Słowian nadłabskich, wtrącony do więzienia przez Henryka IV za współczucie dla uciśnionych. Podręczna encyklopedia kościelna, Warszawa 1904, str. 229.

³ Archiwum Archidiecezji Poznańskiej w Poznaniu, C.P.—12, rok 1664, str. 133, wg maszynopisu pracy Waleriana Sobisiaka: Uposażenie Katedry Poznańskiej.